

ANATOMİK TANIMLAR VE GENEL BİLGİLER

İÇİNDEKİLER

- Anatomi Tanımı ve Bölümleri
- Anatomik Pozisyon
- Anatomi'de Düzlem ve Eksenler
- Vücut Boşlukları ve Bölümleri
- Anatomik Kısaltmalar
- İnsan Vücudu ile İlgili Hareket ve Yön Terimleri

HEDEFLER

- Bu üniteyi çalıştıktan sonra;
- Anatominin tanımını bilebilecek,
- Anatomik pozisyonu tanımlayabilecek,
- Anatomide düzlem ve eksenleri açıklayabilecek,
- Vücut boşluklarını tanımlayabilecek,
- Anatomik kısaltmaları öğrenebilecek,
- İnsan vücudu ile ilgili hareket ve yön terimlerini açıklayabileceksiniz.

ATATÜRK
ÜNİVERSİTESİ

ATA-AÖF

TEMEL ANATOMİ
Uz. Dr. Aslı KARA

ÜNİTE

1

GİRİŞ

Anatomi ile ilgili temel yapılara geçmeden önce insan anatomisi ile ilgili temel tanım ve terimlerin bilinmesi ünitelerin anlaşılması bakımından kolaylık sağlayacaktır. Bu amaçla birinci ünitemizde insan yapısına ait temel anatomik tanım ve terimlere öncelik verilecektir.

Anatominin Tanımı

İnsan vücudunun yapısını ve şeklini, vücudu oluşturan organların yerini, yapısını, şeklini, fonksiyonunu ve komşuluk ilişkilerini inceleyen bilim dalına *anatomi* denir.

Anatomi insan vücudunun yanında diğer canlıları da inceleyen bir bilim dalıdır. Böylece canlılar arasında anatomik olarak bir mukayese yapılmasına imkân tanır.

ANATOMİNİN BÖLÜMLERİ

Anatomi, genel anlamda makroskopik anatomi ve mikroskopik anatomi olmak üzere iki bölüme ayrılmaktadır.

Makroskopik Anatomi

Canlının anatomik yapısının gözümüz vasıtasıyla incelenmesine *makroskopik anatomi* denir. Makroskopik anatomi, *topografik anatomi* ve *sistematik anatomi* olmak üzere iki kısma ayrılır.

Topografik anatomi: Anatominin insan vücudunu bölgelere ayırarak inceleyen bölümüne *topografik anatomi* denir. Örneğin; göğüs bölgesi, sırt bölgesi gibi.

Sistematik anatomi: İnsan vücudunu sistemlere ayırarak inceleyen anatominin bu bölümüne *sistematik anatomi* denir. Sistemler sınıflandırılırken organların benzer fonksiyonlar yapmalarına dikkat edilir. Sistematik anatominin bölümleri aşağıda verilmiştir.

- *Systema locomotorium* (Lokomotor sistem): Hareket sistemi
- *Systema cardiovasculare* (Kardiyovasküler sistem): Dolaşım sistemi
- *Systema respiratorium* (Respiratuvar Sistem): Solunum sistemi
- *Systema digestorium* (Dijestive Sistem): Sindirim sistemi
- *Systema urogenitale* (Üro-Genital Sistem): Boşaltım ve Üreme Sistemi
- *Systema nervosum* (Nervöz Sistem): Sinir sistemi
- *Glandulae endocrinae* (Endokrin Sistem): İç salgı bezleri
- *Organa sensoria* (Organo Sensorya): Duyu organları

Temel anatomi kitabındaki üniteler sistematik anatomiye uyumlu olarak anlatılacaktır. Şimdi yukarıda bahsedilen sistemlerin görevlerini kısaca özetleyelim.

Hareket sistemi: Vücudumuzun hareket etmesini sağlayan sistemdir. Bu bölümde kemikler, eklemler ve kas sistemi anlatılacaktır. Kemikler ve eklemler hareketin *pasif* bölümünü, kaslar ise hareketin *aktif* bölümünü oluşturur.

Dolaşım sistemi: Kanın damarlar vasıtasıyla vücuda dağılmasını sağlayan sistemdir. *Kalp, atardamar (arter), toplardamar (ven), kılcal damar (kapiller) ve lenf damarlarından* meydana gelmiştir.

Solunum sistemi: Nefes alıp vermemizi sağlayan sistemdir. Vücut için gerekli oksijenin dışardan alınıp oluşan karbondioksitin dışarıya atılmasını sağlar.

Sindirim sistemi: Alınan gıda maddelerinin sindirilmesi, meydana gelen besin maddelerinin emilmesi ve geriye kalan emilemeyen maddelerin dışarıya atılmasını sağlayan sistemdir.

Boşaltım ve üreme sistemi: Metabolizma sonucu oluşan zararlı maddelerin dışarıya atılmasını sağlayan sisteme *boşaltım sistemi*, canlının neslinin devam etmesini sağlayan sisteme de *genital sistem* denir. Genital sistem *erkek genital sistem* ve *kadın genital sistem* olmak üzere iki bölümde incelenir.

Sinir sistemi: Canlının dış ortam ve kendi içerisindeki organlar arasındaki bağlantıyı sağlayan sisteme *sinir sistemi* denir. Sinir sistemi, dışarıdan gelen uyarıları alır, düzenler, belli merkezlere ulaştırır ve gerekli cevabın oluşmasını sağlar.

Endokrin Sistem: İç salgı bezlerinden meydana gelir. Salgıladıkları maddeleri dolaşım sistemine aktarırlar. Bu bezler vücudumuzda metabolik faaliyetlerin yürütülmesini sağlar.

Duyu Organları: Bu organlar görme, işitme, koku ve tat alma ile dokunma gibi duyuların alınmasını sağlayan göz, kulak, burun, dil ve deriden oluşur.

Mikroskopik Anatomi

Organizmayı meydana getiren doku ve hücrelerin mikroskop ve benzeri aletlerin yardımı ile incelenmesine *mikroskopik anatomi* denir. Histoloji ve Sitoloji olmak üzere iki bölüme ayrılır. Dokuları inceleyen bilim dalına *Histoloji*, hücreleri inceleyen bilim dalına *Sitoloji* denir.

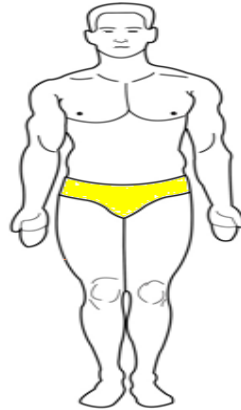
ANATOMİK POZİSYON, DÜZLEMLER VE EKSENLER

Her bilim dalında olduğu gibi anatomide de bazı özel tanım ve terimler vardır. Bu tanım ve terimler ifade edilen bir konunun daha kolay ve doğru anlaşılmasını sağlamaktadır. Bu çerçevede anatomi için kullanılan özel tanım ve terimlerin öğrenilmesi gerekmektedir.

Anatomik Pozisyon

Anatomide hareketlerin tanımlarının yapılabilmesi için anatomik duruş veya anatomik pozisyon denilen bir konumdan bahsetmek gerekir. Ayrıca organların yerlerini, birbirleriyle olan ilişkilerini anlatırken de anatomik pozisyon bizlere kolaylık sağlamaktadır.

Anatomik pozisyon: Ayakta dik duran bir şahsın başı dik, her iki kolu yan taraflarda sarkık ve avuç içleri öne bakar durumda, ayak topukları birleştirilmiş duruşa *anatomik pozisyon* denir (Şekil 1).

Şekil 1. Anatomik pozisyon

Anatomik Düzlemler (Planlar)

Anatomik pozisyonda bulunan bir şahsın, belirli bölgelerinden geçen hayalî düzlemler ve eksenler düşünülmüştür. Bu düzlemler ve eksenler insan vücudunu bulanan organ ve oluşumların hangi bölgelerde yer aldığını tespit için gereklidir.

Anatomik pozisyonda bulunan bir şahsın vücudundan geçen üç ana düzlem bulunur. Bu düzlemler birbirleriyle dik açı yaparlar. Yani aralarındaki açı doksan derecedir.

Bu düzlemler

- **Planum sagittale**

Vücudu önden arkaya doğru kesen düzleme denir. Bu düzlem ile vücut simetrik olmayan sağ ve sol iki bölüme ayrılır.

- **Planum transversum (planum horizontale)**

Yere paralel geçen, vücudu üst ve alt simetrik olmayan iki bölüme ayıran düzlemdir. Bu düzlem klinikte, axial plan olarak da bilinir.

- **Planum coronale (planum frontale)**

Vücudu yukarıdan aşağıya doğru kesen düzleme denir. Bu düzlem ile vücut ön ve arka iki bölüme ayrılır.

Anatomik Eksenler (Axes)

İnsan vücudunda bulunan hareketli eklemlerde oluşan hareketlerin tanımlanabilmesi için eksenlere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu eksenler üç yöndedir ve birbirlerine diktir.

Bu eksenler:

- **Axis sagittalis:** Vücudun ön tarafından arka tarafına doğru geçen eksene denir (Şekil 2).

Axis sagittalis'te yapılan hareketler:

Abduksiyon: Gövdeden uzaklaşma hareketine verilen isimdir.

Örnek: Anatomik pozisyonda bulunan bir şahsın üst ekstremitesinin gövdesinden uzaklaşması.

Adduksiyon: Gövdeye yaklaşma hareketine denir.

Örnek: Üst ekstremitenin gövdeye yaklaşma hareketine verilen isimdir. Adduksiyondaki üst ekstremitenin gövdeye yaklaşmasına denir.

- **Axis transversalis:** Vücudun sol tarafından sağa veya vücudun sağ tarafından sol tarafına doğru geçen eksene denir (Şekil 2).

Bu eksenle yapılan hareketler:

Fleksiyon:

Başın ve gövdenin öne eğilmesi

Üst ekstremitenin öne hareketi

Kolun dirsek ekleminde bükülmesi

Alt ekstremitede bacak ve ayağın arkaya doğru bükülme hareketi

Ekstansiyon:

Başın ve gövdenin arkaya doğru eğilmesi

Anatomik pozisyonda bulunan şahsın üst ekstremitelerinin arkaya hareketi

Fleksiyonda bulunan önkolun dirsek ekleminde kol ile düzleşmesi

Alt ekstremitenin fleksiyon pozisyonunda bulunan bacak ve ayak bölgelerinin öne doğru düzleşme hareketi

- **Axis verticalis:** Yukarıdan aşağıya doğru ve yere dik olan eksene denir (Şekil 2).

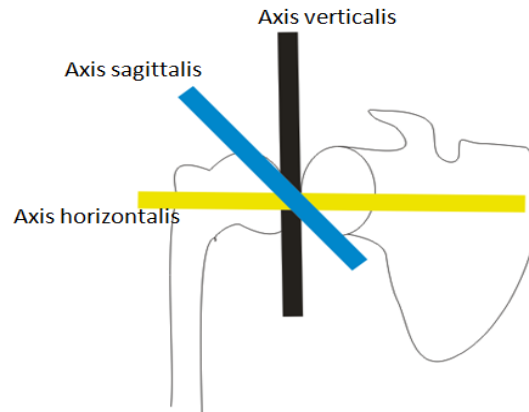
Bu eksende yapılan hareketler:

Rotasyon: Başın, gövdenin ve ekstremitelerin dönmesine verilen addır,

Üst ekstremitenin içe dönmesine özel olarak **pronasyon**, dışa dönmesine ise **supinasyon** denir.

Alt ekstremitede ayağın plantar bölgesinin (taban) içe dönmesine **inversiyon**, dışa dönmesine ise **eversiyon** denir.

Başın ve gövdenin sağa ve sola dönmesi gibi.

Şekil 2. Anatomide eksenler

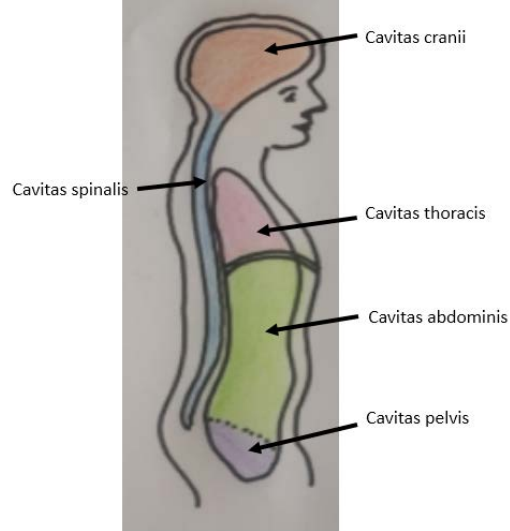
VÜCUT BOŞLUKLARI VE VÜCUDUN BÖLÜMLERİ

İnsan vücudunda bulunan boşluklar ve bölümler; organların yerlerini ve birbirleriyle olan ilişkilerini tanımlamada önemlidir.

Vücut Boşlukları

İnsan vücudunda etrafı kemik, kas ve membran (zar) gibi yapılar tarafından çevrelenen bir kısım boşluklar bulunmaktadır. Vücudun hem *ön tarafında (ventral)* hem de *arka tarafında (dorsal)* bulunan bu boşluklar beyin, kalp gibi hayati öneme sahip bir kısım organların korunmasında görev alırlar (Şekil 3).

- **Vücudun ön tarafında (ventral) bulunan boşluklar**
 - Cavitas Thoracis (göğüs boşluğu)
 - Cavitas Abdominalis (karın boşluğu)
 - Cavitas Pelvis (leğen boşluğu)
- **Vücudun arka tarafında (dorsal) bulunan boşluklar**
 - Cavitas Cranii (beyin boşluğu)
 - Cavitas Spinalis (omuriliğin bulunduğu alan).

Şekil 3. Vücut boşlukları

Karın Boşluğu Kadranları

Karın boşluğu dört kadrana ayrılır. Göbek (*Umbilicus*) bölgesinden geçen dikey ve yatay iki eksen karın boşluğunu (*abdomen*) dört kadrana ayrılır. Bu kadranlar, abdomende bulunan organlara ait ağrı lokalizasyonu için önemlidir.

Bu kadranlar

Sağ üst kadran

Sağ alt kadran

Sol üst kadran

Sol alt kadran

Vücudun Bölümleri

İnsan vücudunu meydana getiren oluşumların ve organların tanımlanmasında kolaylık sağlaması için insan vücudu aşağıda belirtilen bölge ve bölümlere ayrılarak incelenmektedir.

Baş (Caput)

İnsan vücudunun *baş* bölgesine verilen addır. Kafa ve yüz bölümlerinden meydana gelir.

Boyun (Collum)

İnsan vücudunun *boyun* bölgesine verilen addır. Baş ile gövdeyi birleştiren bölümdür.

Gövde (Truncus)

İnsan vücudunun *gövde* bölgesine verilen addır. Gövde bölümünün üç alt bölgesi bulunmaktadır:

Thorax: Göğüs boşluğu,

Abdomen: Karın boşluğu,

Pelvis: Leğen boşluğu.

Üst ekstremité

Bu bölüme üst taraf da denir. Üst ekstremité *scapula* (*kürek kemiği*) ve *clavicula* (*köprücük kemiği*) ismi verilen kemikler aracılığı ile gövdeye bağlanmışlardır.

Üst ekstremité üç bölgeye ayrılır;

- **Brachium (kol):** Bu bölgede bulunan kemiğe *humerus (kol kemiği)* denir.
- **Antebrachium (ön kol):** Bu bölgede *radius (döner kemik) ve ulna (dirsek kemiği)* kemikleri bulunur. Radius önkolun dış tarafında, ulna ise önkolun iç tarafında lokalizedir.
- **Manus (el):** El bileği ekleminden sonraki bölüme verilen isimdir. El bölgesi de denir.

El bölgesi üç grup kemik tarafından oluşturulur.

Ossa carpi: El bilek kemiklerine denir. 8 kemiktir.

Ossa metacarpi: El tarak kemikleri de denir. 5 kemikten oluşur.

Phalanges: El parmak kemiklerine denir. Başparmakta iki, diğer parmaklarda üç kemik bulunur. Toplam 14 kemiktir.

Not: **Cubitus:** Dirsek bölgesine verilen isimdir.

Alt ekstremité

Alt taraf olarak da bilinir. Üst ekstremité *os coxa, os sacrum ve os coccygis* oluşturduğu *pelvis iskeleti* aracılığı ile gövdeye bağlanmıştır.

Alt ekstremité üç bölgeye ayrılmıştır.

a) **Uyluk bölgesi (femoral bölge):** Bu bölgenin kemiği *os femoris (femur)*'dir.

b) **Crus bölgesi (bacak bölgesi):** Bu bölgenin iç tarafında *tibia*, dış tarafında ise *fibula* ismi verilen kemikler bulunur.

c) **Pes bölgesi (ayak bölgesi):** Ayak bileği bölgesinden sonraki bölgeye verilen addır.

Ayak bölgesi üç bölüme ayrılır:

Ossa tarsi: Ayak bilek kemiklerine verilen isimdir. 7 kemikten oluşur.

Ossa metatarsi: Ayak bölgesi tarak kemiklerine denir. 5 kemikten oluşur.

Phalanges: Ayak parmak kemiklerinin adıdır. 14 kemikten oluşmaktadır.

Not: **Genu:** Diz bölgesine verilen addır.

İNSAN VÜCUDUNUN YÖNLERİ VE TARAFLARI

Superior: Vücudun üst tarafı

Inferior: Vücudun alt tarafı

Anterior: Vücudun ön tarafı

Posterior: Vücudun arka tarafı

Ventral: Önde olan, karın tarafı

Dorsal: Arkada olan, sırt tarafı

Median: Orta, tam ortada bulunan

Lateral: Dış, dışa yakın olan, median hattın uzakta bulunan

Medial: İç, içe yakın olan, median hatta yakın olan

Internus: İç

Externus: Dış

Cranialis: Baş taraf

Caudalis: Kuyruk tarafı, ayak tarafı

Dexter: Sağ taraf

Sinister: Sol taraf

Proximalis: Vücuda yakın bölüm için kullanılan kelimedir.

Distalis: Vücuda uzak bölümü için kullanılan kelimedir.

ANATOMİDE KULLANILAN KISALTMALAR VE BAZI TERİMLERİN OKUNUŞ BİÇİMLERİ

Tablo.1. Anatomi'de kullanılan kısaltmalar

Kısaltma	Yazılışı	Türkçe Anlamı
Aa.	Arterler	Kanı kalpten dokuya götüren damarlar
Ant.	Anterior	Ön, ön tarafta olan
C.	Cervical	Boyun, boyun bölgesi
Cart.	Cartilago	Kıkırdak
Duct.	Ductus	Kanal
Fac.	Facies	Yüzey, yüz
Post.	Posterior	Arka, arka tarafta olan
Inf.	Inferior	Alt, alt tarafta olan
İnc.	İncisura	Çentik
L.	Lumbal	Bel, bel bölgesi
Sup.	Superior	Üst, üst taraf
Lig.	Ligamentum	Bağ, eklem kapsülünü dış taraftan kuvvetlendiren yapılar
Ligg.	Ligamenta	Bağlar
M.	Musculus	Kas. Hareket sisteminin aktif bölümünü oluşturan yapılar
Mm.	Musculi	Kaslar
N.	Nervus	Sinir
Nn.	Nervi	Sinirler
R.	Ramus	Dal, arterden ayrılan küçük damarlar
Rr.	Rami	Dallar
Th.	Thoracal	Columna vertebralis'in bir bölümü ve toraks iskeletinin yapısına katılır.
Tr.	Truncus	Kütük, gövde
S.	Sacral	Columna vertebralisin alt bölümünü oluşturur ve pelvis iskeletinin yapısına katılır.
Super.	Superior	Üst. Üst taraf
V.	Vena	Kanı dokudan kalbe getiren damar
Vv.	Venae	Venler

Tablo 2. Hareketlerle ilgili terimlerin yazılışı, telaffuzu ve anlamları

Kelimenin yazılışı	Telaffuzu	Anlamı
Abductio	Abduksyo	Gövdeden uzaklaşma
Adductio	Adduksyo	Gövdeye yaklaşma
Rotatio externa	Rotasyo eksterna	Ekstremitenin dışa dönmesi
Rotatio interna	Rotasyo interna	Ekstremitenin içe dönmesi
Circumductio	Sirkumduksiyo	Ekstremitenin 360 derece dönmesi
Flexio	Fleksiyo	Ekstremitenin öne doğru hareketi
Extentio	Ekstensiyo	Ekstremitenin arkaya doğru hareketi
Pronatio	Pronasyo	Ekstremitenin içe doğru dönmesi
Supinatio	Supinasyo	Ekstremitenin dışa doğru dönmesi
Oppositio	Opozisyo	Başparmağın küçük parmak ile birleşmesi
Repositio	Repozisyo	Başparmak ve küçük parmağın anatomik pozisyonu

Ödev

- Çeşitli materyal kullanarak eksenler ve düzlemlerin şekillerini yapınız.

Özet

- Tıp biliminde kullanılan terimler, genellikle Latince kökenlidir.
- Bu bölümde; anatominin tanımı, anatomik pozisyon, anatomik planlar ve eksenler, vücudun boşlukları ve bölgeleri ve oluşumların yerlerinin belirlenmesinde kullanılan terimler anlatılmıştır.
- İnsan vücudunun yapısı ve şeklini, vücudu oluşturan organların yerini, yapısını, şeklini, fonksiyonunu ve komşuluk ilişkilerini inceleyen bilim dalına **anatomi** denir.
- Ayakta dik duran bir şahsın başı dik, her iki kolu yan taraflarda sarkık ve el ayakları karşıya bakar durumda, ayak topukları birleştirilmiş duruşa **anatomik pozisyon** denir.
- Anatomide; planum sagittale, planum horizontale (transversale) ve planum coronale (frontale) olmak üzere üç ana plan, axis transversalis, axis sagittalis ve axis verticalis olmak üzere üç ana eksen bulunur.
- Vücudun ön tarafında bulunan boşluklar:
 - Cavitas Thoracis (göğüs boşluğu)
 - Cavitas Abdominalis (karın boşluğu)
 - Cavitas Pelvis (leğen boşluğu)
- **Vücudun arka tarafında bulunan boşluklar**
 - Cavitas Cranii (beyin boşluğu)
 - Cavitas Spinalis (omuriliğin bulunduğu alan)
- İnsan vücudu bölgelerinin isimleri bilinmesi istenilecektir.
- Karın boşluğu kadrantlarının isimleri bilinmesi istenilecektir.
- İnsan vücudu yönlerinin bilinmesi istenilecektir.
- Tarafların ne anlama geldiği bilinmelidir.
- Anatomik kısaltmalar öğrenilmelidir.
- Vücutta yapılan hareketlerin isimlerinin bilinmesi istenilecektir.

Değerlendirme sorularını dikkatli ve anlayarak cevaplamalısınız.

DEĞERLENDİRME SORULARI

1. Aşağıdaki düzlemlerden hangisi vücudu üst ve alt şeklide iki bölüme ayırır?

- a) Planum Horizontale
- b) Planum Sagittale
- c) Planum Coronale
- d) Planum Frontale
- e) Hepsi

2. Aşağıdaki eksenlerden hangisi vücudu önden arkaya geçen ve yere paralel olan eksenidir?

- a) Horizontal
- b) Transvers
- c) Sagittal
- d) Vertical
- e) Frontal

3. Aşağıdaki eksenlerden hangisi vücudu sağdan sola veya soldan sağa geçen ve yere paralel olan eksenidir?

- a) Horizontal
- b) Sagittal
- c) Vertical
- d) Frontal
- e) Hepsi

4. Aşağıdaki hareketlerden hangisi sagittal ekseninde yapılır?

- a) Abduction
- b) Ekstansiyon
- c) Flexion
- d) Pronation
- e) Supination

5. Alt ekstremitenin ayak bölgesinde plantar bölgenin (taban) dışa dönmesine ne ad verilir?

- a) Inversion
- b) Extantion
- c) Flexion
- d) Abduction
- e) Evertion

6. Anatomik pozisyonun tanımında aşağıdakilerden hangisi bulunmaz?

- a) Ayakta dik durma
- b) Kollar yana sarkık
- c) Gözler karşıya bakacak
- d) Ayakları birbirinden ayrık
- e) El ayası öne bakacak

7. Aşağıdakilerden hangisi vücut boşluklarından biri değildir?

- a) Cavitas cranii
- b) Cavitas tibialis
- c) Cavitas abdominis
- d) Cavitas spinalis
- e) Cavitas thoracis

8. Aşağıdaki eksenlerden hangisi vücudu yukarıdan aşağıya doğru geçen ve yere dik olan eksenidir?

- a) Horizontal
- b) Transvers
- c) Sagittal
- d) Vertical
- e) Frontal

9. Vücudun baş bölgesi için kullanılan latince kelime aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Caput
- b) Collum
- c) Brachium
- d) Manus
- e) Uyluk

10. Omurilik aşağıdaki boşluklardan hangisinin içerisinde yer alır?

- a) Cavitas thoracis
- b) Cavitas abdominalis
- c) Cavitas spinalis
- d) Cavitas pelvis
- e) Cavitas cranii

Cevap Anahtarı

1.A, 2.C, 3.A, 4.A, 5.E, 6.D, 7.B, 8.D, 9.A, 10.C

YARARLANILAN VE BAŞVURULABİLECEK DİĞER KAYNAKLAR

- Akkin, S. M., Toprak, M. (1993). Genel Anatomi Terminolojisi ve Kullanım Özellikleri, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Basımevi ve Film Merkezi.
- Anatomy, TV-Anatomy-Study Guides Anatomical Language.
- Arıncı, K., Elhan, A. (1983). Anatomi Terimleri (Nomina Anatomica), Ankara: Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Yayınları.
- Arıncı, K., Elhan, A. (1997). Anatomi, 2. Baskı, Ankara: Güneş Kitapevi.
- Artukoğlu, M.A. (1997). Tıbbi Terminoloji, 1. Cilt, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sağlık İdaresi Yüksekokulu Yayınları.
- Artukoğlu, M. A., Kaplan, A., Yılmaz, A. (2002). Tıbbi Dokümantasyon, Ankara: Türksev Yayıncılık.
- Arslantaş, D. ve Ark. (2012). Tıbbi Terminoloji, 1. Baskı, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları (Açıköğretim Fakültesi Yayınları).
- Balci, A. E. (2001). Tıbbi Dokümantasyon ve Tıbbi Arşivler, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Yayınları.
- Cankur, Ş., Kanbir, O. (2010). Spor Anatomisi, 1. Baskı, Bursa: Ekin Kitabevi.
- Dorland, W.A. (1988). Dorland's Illustrated, Medical Dictionary, 27th Edition, Philadelphia and London: W.B. Saunders Company.
- Dere, F. (2000). Anatomi Atlası ve Ders Kitabı, 5. Baskı, Adana: Nobel Tıp Kitapevleri.
- Drake, R.L., Vogl, A.W., Mitchell, A.W.M., Tibbitts, R.M., Richardson P.E., (Çeviri Editörleri: İlgi, S., Yıldırım, M.). (2009). Gray's Anatomi Atlası. Ankara: Güneş Tıp Kitabevleri.
- Ekinci, S., Hatipoğlu, H. G. (2005). Yüksekokullar Tıbbi Terminoloji Ders Kitabı, 1. Baskı, Ankara: Hatipoğlu Yayınevi.
- Eroğlu, F., Polat, M. (2009). Tıbbi Terminoloji, 1. Baskı, Isparta: Fakülte Kitabevi.
- Kavukçu, S. (1998). Tıbbi Terminoloji, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları.
- Kocatürk, U. (1994). Açıklamalı Tıp Terimleri Sözlüğü, 6. Basım, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

- Kuyucu, Y. (1988). Tıp Terimlerinin Oluşması İle İlgili Genel Bilgiler ve Fonksiyonel Anatomi Terimleri Sözlüğü, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Basımevi.
- Kuyucu, Y. (1982). Osteoloji. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Basımevi.
- MEGEP (Mesleki Eğitim ve Öğretim sisteminin Güçlendirilmesi Projesi). (2008). Büro Yönetimi ve Sekreterlik. Tıbbi Terminoloji (Tedavi Hizmetleri), Ankara. <http://mepeg.meb.gov.tr> [Erişim tarihi: 22.09.2015].
- MEGEP (Mesleki Eğitim ve Öğretim sisteminin Güçlendirilmesi Projesi). (2012). Hareket Sistemi (Alanlar Ortak), Ankara. http://www.mepeg.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Hareket%20Sistemi.pdf [Erişim tarihi: 23.09.2015].
- MEGEP (Mesleki Eğitim ve Öğretim sisteminin Güçlendirilmesi Projesi). (2011). Sağlık Hizmetleri Sekreterliği. İnsan Anatomisine İlişkin Tıbbi Terimler, Ankara. <http://mepeg.meb.gov.tr> [Erişim tarihi: 22.09.2015].
- MEGEP (Mesleki Eğitim ve Öğretim sisteminin Güçlendirilmesi Projesi). (2011). Sağlık Hizmetleri Sekreterliği. Hareket ve Sinir Sistemi ile Psikiyatrik Hastalıklara ilişkin Tıbbi Terimler, Ankara. <http://mepeg.meb.gov.tr> [Erişim tarihi: 22.09.2015].
- MEGEP (Mesleki Eğitim ve Öğretim sisteminin Güçlendirilmesi Projesi). (2011). Sağlık Hizmetleri Sekreterliği. Solunum Ve Sindirim Sistemine ilişkin Tıbbi Terimler, Ankara. <http://mepeg.meb.gov.tr> [Erişim tarihi: 22.09.2015].
- MEGEP (Mesleki Eğitim ve Öğretim sisteminin Güçlendirilmesi Projesi). (2011). Sağlık Hizmetleri Sekreterliği. Kardiyovasküler Sistem İle Kan Ve Kan Yapıcı Organlara İlişkin Tıbbi Terimler, Ankara. <http://mepeg.meb.gov.tr> [Erişim tarihi: 22.09.2015].
- Mesut, R. (2011). Tıbbi Latince, 2. Baskı, İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri Ltd. Şti.
- Mesut, R. (2011). Tıbbi Terminoloji, İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri Ltd. Şti.
- Moore, K.L. (2006) Clinically oriented anatomy, 5th ed. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins.
- Ozan, H. (2004). Ozan Anatomi, 3. Baskı, Ankara: Klinisyen Tıp Kitabevleri.
- Öztürk, L., Aktan, Z.A., Varol, T. (1997). İşlevsel Anatomi, 1. baskı, İzmir: Saray Tıp Kitabevleri.

- Pabst, R., Putz, R. (Çevirenler: Elhan,A., Karahan, S.T.). (2006). Sobotta İnsan Anatomisi Atlası (Baş, Boyun, Üst Ekstremité) 1. Cilt, 22. Baskı, Almanya. Beta Basım Yayım dağıtım A.Ş.
- Pabst, R., Putz, R. (Çevirenler: Elhan,A., Karahan, S.T.). (2006). Sobotta İnsan Anatomisi Atlası (Gövde, Organlar, Alt Ekstremité) 2. Cilt, 22. Baskı, Almanya. Beta Basım Yayım dağıtım A.Ş.
- Saladin, K. S. (2004). Anatomy and Pysiology:The unity of form and function, 3rd, New-York:McGraw-Hill.
- Sancak, B., Cumhur, M. (2008). Fonksiyonel Anatomi (Baş-Boyun ve İç Organlar), 4. Basım, Ankara: ODTÜ Yayıncılık.
- Snell, R.S. (1995). Clinical Anatomy, Fifth edition. New York: Little, Brown and Company.
- Standring, S. (2008). Gray's Anatomy, The Anatomical Basis of Clinical Practice, 40th Edition, Spain: Churchill Livingstone Elsevier
- Taner, D. (2000). Fonksiyonel Anatomi, 2. Basım, Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Taner, D. (2008). Fonksiyonel Nöroanatomi, 7. Basım, Ankara: ODTÜ Yayıncılık.
- Tengilimoğlu, D., Çıtak, N. (2003). Yönetici ve Tıp Sekreterliği, Ankara: Seçkin Yayınları.
- Terminologia Anatomica. (1998). International Anatomical Terminology. FCAT (Federative Committee on Anatomical Terminology). George Thieme Verlag, Germany.
- Toprak, M., Akkın, S.M. (1998). Anatomi Ders Kitabı, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Yayınları.
- Uçmaz, R. (2002). Tıbbi Dokümantasyon II (Tıbbi –Arşivcilik), Bursa: Uludağ Üniversitesi Yayınları.
- Yıldırım, M. (2013). Resimli Sistematiik Anatomi. 1. Baskı, İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi.